

MANUAL

Känslobearbetning för förskolebarn

Förutsättningar

Utföraren måste vara beredd på att känslobearbetningen är en trigger för barn som har varit utsatta för olika former av övergrepp (psykiskt, fysiskt eller sexuella övergrepp).

Samtalsteman som ledsen och rädd har denna triggerfunktion. Utföraren måste således vara beredd på att hantera situationer där barn berättar ”jag blir ledsen när min pappa / mamma slår mig” eller ”jag blir rädd när min pappa / mamma skriker högt åt mig”. Vid dessa tillfällen är det viktigt att gruppleddaren möter barnen och bekräftar det som barnet berättar t ex ”det var inte bra att han / hon slog dig, så får man inte göra. Jag förstår att du blev ledsen då”.

Anmälningssplikten enligt socialtjänstlagen gäller självklart, det rekommenderas att utföraren tar barnet avses på g a sekretess skäl eller, i de fall där ingen hjälp- gruppleddare finns, berättar för barnet ”vi ska prata mer om det här du och jag”. Vid detta tillfälle skall frekvens och skada undersökas genom t ex följande frågor ”du berättade ju för mig att din mamma / pappa slår dig, hur gör han / hon då” (be barnet visa vilken form av våld som förövaren använder) samt ”gör din mamma / pappa så varje dag / vecka” och slutligen ”vad är det som har hänt innan mamma / pappa gör så”.

Utföraren skall inte bedriva en social utredning, det överlämnas till socialtjänsten, men ovanstående frågor behövs för att kunna göra en tydlig anmälan till socialtjänsten. I de fall där utföraren arbetar enskilt med ett barn tas situationen om hand omedelbart, då inga andra barn finns i närheten.

Material

Grupp: fickspegel, tidningar, stora pappersark, klister, sagobok med beskrivning av känslor gärna i ord och bild, figurer (djur eller dockor)

Enskilt: fickspegel, figurer (djur eller dockor), papper, pennor, känslkort, tidningar eller bok med bilder av känslouttryck, 10 pennor för att gradera skala.

Utförare

Socionom eller pedagog med diplomerad utbildning i känslobearbetning (se bilaga *Utbildningsplan*) kan agera gruppleddare eller enskild behandlare. Kraven för användare av manualen för känslobearbetning är högre än för användare av manualerna *Självförtroendeträning* och *Samspelsbehandling*. Särskild kompetens krävs för version enskilt (se *utbildningsplan*).

Syfte

Att reparera och stärka barns förmåga att förstå egna och andras känslor, vilket är en av grundförutsättningarna för empati och samspel. Manualen kan användas med övriga Forsgren-manualer för maximalt resultat. Manualen för känlobearbetning är också tillämplig vid traumabearbetning där t ex ledsenhet efter ett dödsfall fokuseras. Manualen får bara användas för traumabearbetning i version enskilt.

Målgrupp

Används i grupp där ett eller flera barn har behov av att sätta ord på sina och andras känslor.

Används enskilt för barn som har en svår hemsituation t ex på grund av missbruk, våld eller psykisk ohälsa eller för barn, som i förskolemiljön, visar upp symtom på att inte behärska ett känslopråk t ex barn som har samma uttryck för arg som ledsen. Ofta leder detta till samspelsproblem. Vid version enskilt *skall* alltid samtal och bearbetning erbjudas föräldrar i syfte att möjliggöra ett kvalificerat och fördjupat förändringsarbete.Handledning till personal kan också erbjudas i syfte att säkerställa ett fruktbart förhållningssätt gentemot barnet samt för att förstärka manualens förändringsprocess. Idealt är att erbjuda såväl psykosocial som pedagogisk handledning för att nå ett helhetsperspektiv.

Utformning

Enskilt eller i grupp enligt nedan beskriven metod.

Tidsåtgång

Enskilt (standard) 5 gånger, utvärdering av resultat och eventuell förlängning med icke angivet antal sessioner. Vid de fall där förlängning tillämpas fördjupas och repeteras de 5 gångerna enligt manualen.

Grupp (standard) 3 gånger, kan förlängas genom fördjupning och repetition av sessioner.

Utvärdering

Intervju med föräldrar och / eller personal (se bilaga, intervjuguide) om eventuella förändringar. Samtal med barnet, se bilaga utvärderingsguide.

Förhållningssätt hos gruppledaren

Manualen kräver att gruppledaren arbetar utifrån den kognitiva terapins grunder detta innebär att förstärka positivt beteende, att avleda och ignorera negativt beteende samt att tillgodose att alla barn kommer fram i gruppssessionerna (se vidare manual *Självförtroendeträning* för instruktion).

Manualen kräver vidare ett aktivt lyssnande av gruppledaren, som har en absolut skyldighet att höra och bekräfta om barnet berättar om utsatthet och övergrepp.

I version enskilt kräver manualen att behandlaren har förmåga att följa barnet i dess process samt besitter en egen personlig mognad som möjliggör att samla upp det som barnet behöver hjälp att bearbeta. I syfte att säkerställa ett korrekt förhållningssätt hos utförare för version enskild, krävs handledning på minst 5 sessioner innan diplom och behörighet kan erhållas.

Version grupp

Session 1

Inledning

Barngruppen består av minst 3 och max 8 barn. Gruppledaren ansvarar för att det är en lämplig sammansättning av barn, d v s att de barn som har reella känsloproblem får sina behov tillgodosedda genom insatsen. De känslor som kan behandlas genom insatsen är; glad, ledsen, arg samt rädd. Gruppledaren lägger vikt vid de känslor som behöver fokuseras. I en grupp med nedstämda barn fokuseras ledsen, men också glad, då barnet behöver träna på en känsla som kanske är ovan. I en grupp med utagerande arga barn fokuseras arg, men också ledsen – då dessa känslor ofta uttrycks på samma sätt av barn och kan vara svåra för barn att uttrycka specifikt, vilket försvårar pedagogens förhållningssätt.

Övning 1

Barnen sitter i ring. Gruppledaren frågar varje barn; hur ser man ut när man är glad / ledsen / arg eller rädd. Barnet visar med minspel. Kan kompletteras med att en spegel skickas runt, så att barnen också kan se sig själva. Barngruppen kan användas i övningen genom frågor t ex tycker du att hon ser ledsen ut?, vad är det som gör att hon ser ledsen ut, hur kan man se det?

Övning 2

Barnen får en bunt tidningar framför sig och uppgiften att klippa ut glada / ledsna / arga eller rädda personer. Dessa bilder klistras upp på ett stort papper. Gruppledarna ber barnen att kommentera den färdiga produkten t ex finns det några bilder som avviker (t ex glada bilder på ett ledsen kollage).

Övning 3

Barnen får beröm för hur duktiga de har varit och får i läxa att se om de kan se några personer som är glada / ledsna / arga eller rädda till nästa gång. Uppgiften kan riktas till faktiska personer, sagofigurer, tv- program o s v. Alternativ uppgift; barnet får räkna hur många gånger han / hon själv är ledsen /arg/rädd/ glad tills nästa session.

Session 2

Övning 1

Barnen får återigen visa genom ansiktsuttryck någon av de känslor som modellen omfattar. Gruppledaren frågar varje barn, efter att de har visat aktuell känsla om barnet känner någon som är arg / ledsen / glad eller rädd. Här kan det handla om faktiska personer, men också sagofigurer.

Övning 2

Gruppledaren berättar en saga gällande aktuell känsla t ex om någon som är arg. När sagan är berättad / läst frågar gruppledaren frågor; Vad är det som gör att han är ledsen / arg / glad / rädd. Hur märker man att han är glad / ledsen / arg / rädd. Vad brukar man göra när man är arg / glad / ledsen /arg. Alla barn kommer till tals genom gruppledarens styrning.